

© shutterstock: Travel and Learn

Najbolje prakse pri provođenju javnih politika u pogledu europske socijalne ekonomije poslije gospodarske krize

SAŽETAK

Europski gospodarski i socijalni odbor

Europski gospodarski i socijalni odbor

Najbolje prakse pri provođenju javnih politika u pogledu europske socijalne ekonomije poslije gospodarske krize

Sažetak

Informacije i stajališta izneseni u studiji autorski su i ne odražavaju nužno službeno mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora. Europski gospodarski i socijalni odbor ne jamči za točnost podataka sadržanih u studiji.

Europski gospodarski i socijalni odbor kao niti jedna osoba koja djeluje u ime Europskog gospodarskog i socijalnog odbora ne mogu se smatrati odgovornim za moguću uporabu informacija iz studije.

Opće informacije

STUDIJA ZA *Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO)*

NARUČITELJ *Interesna skupina za socijalnu ekonomiju
EGSO-a*

NADLEŽNA SLUŽBA *Tajništvo Skupine „Raznolikost Europe“*

DATUM *svibanj 2018.*

GLAVNI UGOVARATELJ *CIRIEC International Aisbl*

AUTORI *Rafael Chaves Avila
José Luis Monzón*

KONTAKT *Rafael Chaves Avila – Rafael.Chaves@uv.es*

IDENTIFIKATORI

		ISBN	doi
SAŽETAK			
PDF	<i>QE-02-18-749-HR-N</i>	<i>978-92-830-4195-5</i>	<i>10.2864/051904</i>

---

1. Uvod

Od kraja prošlog desetljeća nekoliko institucija Europske unije pozvalo je na poticanje socijalne ekonomije u okviru javnih politika na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini. Jedno od najbitnijih stajališta izneseno je u Zaključcima Europskog vijeća objavljenima 7. prosinca 2015. o „promicanju socijalnog gospodarstva kao ključnog pokretača gospodarskog i socijalnog razvoja u Europi”. Još jedan raniji službeni stav iznesen je u „Izvješću Toia”¹ koje je 2009. usvojio Europski parlament. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) također je usvojio nekoliko mišljenja kako bi se tijekom tog razdoblja unaprijedila socijalna ekonomija. Sva ta kretanja upućuju na to da socijalna ekonomija pronalazi svoje mjesto kao sastavni dio i stup europskog socijalnog modela te kao temelj održivog socioekonomskog razvoja.

U tom kontekstu te u kontekstu posljednje krize tijekom navedenog desetljeća pojavila se nova generacija javnih politika za socijalnu ekonomiju. Nekoliko vlada u Europi razvilo je na razini EU-a te na nacionalnoj i regionalnoj razini inovativne politike kako bi potaknuli razvoj tog socioekonomskog sektora. Bez obzira na prethodno navedeno, istina je da je uključivanje različitih vrsta socijalnih poduzeća u javne politike već desetljećima rasprostranjena praksa. To je vidljivije u sektorskim politikama kao što su, primjerice, politike poljoprivrednog i ruralnog razvoja, aktivne politike zapošljavanja usmjerene na smanjenje socijalne isključenosti i politike prostornog planiranja, politike urbane regeneracije i lokalnog razvoja. U provedbu svih navedenih politika uključeni su dionici socijalne ekonomije.

2. Ciljevi i metode

U ovom istraživanju izložen je raznolik odabir uspješnih praksi u javnim politikama u pogledu socijalne ekonomije u različitim europskim zemljama. Ono je usmjereno na politike koje su vlade uvele na europskoj i nacionalnoj razini za potporu socijalnoj ekonomiji u razdoblju od 2010. do 2016. Ovo istraživanje povezano je s drugim dvjema studijama, jednu od njih nedavno je za EGSO izradio CIRIEC pod nazivom „Najnovija kretanja u okviru socijalne ekonomije u Europskoj uniji” (2017.)². Drugu studiju izradio je i objavio CIRIEC³ pod nazivom *The Emergence of the Social Economy in Public Policy An International Analysis*. („Pojava socijalne ekonomije u javnoj politici. Međunarodna analiza.”)

Primijenjeni konceptualni pristup socijalnoj ekonomiji isti je kao u studiji „Socijalna ekonomija u Europskoj uniji” te kao pristup koji primjenjuju institucije EU-a, primjerice definicije Europskog parlamenta u Izvješću Toia (2009.): „Socijalnu ekonomiju čine zadruge, uzajamna društva, udruge, zaklade te druga poduzeća i organizacije koje imaju zajednička temeljna obilježja socijalne ekonomije”.

---

¹ Europski parlament (2009.), *Izvješće o socijalnoj ekonomiji*, A6/0015/2009, izvjestiteljica Patrizia Toia.

² CIRIEC/EGSO (2017.): *Najnovija kretanja u okviru socijalne ekonomije u Europskoj uniji*, Europski gospodarski i socijalni odbor, Bruxelles. <http://www.eesc.europa.eu/hr/our-work/publications-other-work/publications/recent-evolutions-social-economy-study>

³ CIRIEC / Chaves, R. i Demoustier, D. (ur.) (2013.): *The Emergence of the Social Economy in Public Policy. An International Analysis*, izdavačka kuća Peter Lang, Bruxelles.

Klasifikacija politika socijalne ekonomije (SEP) koristi se za predstavljanje i analizu različitih javnih politika koje se provode. Mogu se razlikovati dvije velike skupine poticajnih politika socijalne ekonomije: s jedne strane, neobvezujuće politike (*soft policies*) usmjerene na uspostavu poticajnog okruženja/ekosustava u kojem te vrste poduzeća nastaju, djeluju i razvijaju se te, s druge strane, „tvrde politike” (*hard policies*) usmjerene na sama poduzeća u njihovu svojstvu poslovnih jedinica. Ovisno o stvarnom stanju referentnog područja i stupnju razvoja te kritičnoj masi njegove socijalne ekonomije, nadležna tijela moraju nekim vrstama politika dati prednost pred drugima.

Klasifikacija politika socijalne ekonomije: neobvezujuće politike usmjerene su na stvaranje poticajnog okruženja u cilju stvaranja i razvoja poduzeća socijalne ekonomije. Moguće ih je razvrstati u dvije skupine: institucionalne i kognitivne politike. „Tvrde politike” usmjerene su na posredovanje u ekonomskom procesu poduzeća socijalne ekonomije putem poticaja sa strane ponude, promičući njezinu konkurentnost u različitim poslovnim ulogama u lancu vrijednosti, i sa strane potražnje, poboljšavajući tako pristup javnim i međunarodnim tržištima za ta socijalna poduzeća. U tablici 1. u nastavku sažeta je navedena kategorija mjera.

Tablica 1. Tipologija politika socijalne ekonomije

<i>Neobvezujuće politike. Politike usmjerene na stvaranje poticajnog ekosustava za poduzeća</i>	
Institucionalne mjere	<ul style="list-style-type: none"> – mjere usmjerene na pravni oblik subjekata socijalne ekonomije, prepoznajući ih kao privatne dionike – mjere usmjerene na prepoznavanje njihove sposobnosti upravljanja poduzećima socijalne ekonomije u cijelom sektoru gospodarske aktivnosti, uklanjajući sve moguće pravne prepreke – mjere usmjerene na prepoznavanje poduzeća socijalne ekonomije kao tvoraca politika i sugovornika u osmišljavanju/izradi i provedbi javnih politika – javna tijela koja promiču poduzeća socijalne ekonomije
Kognitivne vrste mjera	<ul style="list-style-type: none"> – mjere za širenje i povećanje razine svijesti i znanja cijelog društva i/ili ciljanih skupina o socijalnoj ekonomiji – mjere za promicanje obuka o socijalnoj ekonomiji – mjere za promicanje istraživanja socijalne ekonomije
<i>„Tvrde politike”. Gospodarske politike kojima se promiču poduzeća</i>	
mjere ponude, usmjerene na poboljšanje konkurentnosti među poduzećima socijalne ekonomije	<ul style="list-style-type: none"> – mjere usmjerene na poslovne funkcije, kao što su financiranje, konzultantske i savjetodavne usluge, osposobljavanje, zapošljavanje i upravljanje ljudskim resursima, suradnja i mreže, istraživanje i razvoj te inovacije, kvaliteta, nove računalne i komunikacijske tehnologije, fizički prostor itd. – te mjere razlikuju se ovisno o životnom ciklusu poduzeća (faza stvaranja ili faza razvoja poslovanja)
mjere potražnje, usmjerene na djelatnost poduzeća socijalne ekonomije	<ul style="list-style-type: none"> – mjere usmjerene na olakšavanje pristupa javnim i stranim tržištima (kao što su socijalne klauzule i rezervirani ugovori o javnoj nabavi)

Izvor: prilagođeno iz Chavesa (2010:164).

3. Odabir uspješnih slučajeva politika socijalne ekonomije u Europi

U skladu s ciljevima studije predstavljen je odabir 20 studija uspješnih slučajeva politika socijalne ekonomije (SEP) koje su na snazi u Europi. Razvrstane su prema tipologiji politika socijalne ekonomije. Cilj je predstaviti vrlo raznolike slučajeve u različitim zemljama. Za utvrđivanje „najboljih” praksi primijenjeni su kvalitativni kriteriji na temelju iskustva vlastite skupine stručnjaka CIRIEC-a, članova EGSO-a, organizacije Socijalna ekonomija Europe i, naposljetku, 89 stručnjaka s kojima su obavljeni razgovori u pogledu druge studije provedene za EGSO, „Najnovija kretanja u okviru socijalne ekonomije u Europskoj uniji”. U nastavku su sažeci 20 slučajeva mjera.

Odabir 20 uspješnih slučajeva politika socijalne ekonomije u Europi

A. Neobvezujuće politike. Politike usmjerene na stvaranje poticajnog ekosustava za poduzeća

A.1. Institucionalne mjere

Mjere usmjerene na pravni oblik privatnog dionika:

Slučaj 1. Zakon o socijalnoj ekonomiji (Rumunjska)

Slučaj 2. Sporazum o solidarnom poduzeću od društvene koristi (Francuska)

Mjere usmjerene na prepoznavanje poduzeća socijalne ekonomije kao tvoraca politika i sugovornika u procesima javnih politika:

Slučaj 3. Državni odbor za razvoj socijalne ekonomije i uključivanje socijalne ekonomije u glavne javne politike na nacionalnoj i regionalnoj razini (Poljska)

Slučaj 4. Socijalna ekonomija Europe (EU), predstavnička organizacija socijalne ekonomije na razini EU-a

Slučaj 5. Klasteri regionalne gospodarske suradnje (Pôles Territoriaux de Coopération Economique – PTCE) (Francuska)

Slučaj 6. Operativni program za socijalnu ekonomiju, socijalnu uključenost i nacionalnu strategiju (Španjolska)

A.2. Kognitivne mjere

Mjere usmjerene na širenje svijesti i znanja o socijalnoj ekonomiji:

Slučaj 7. „Koncept” i akcijski plan za socijalnu ekonomiju (Bugarska)

Slučaj 8. Satelitski računi socijalne ekonomije obvezni su na temelju Zakona o socijalnoj ekonomiji (Portugal)

Mjere kojima se promiče osposobljavanje u području socijalne ekonomije:

Slučaj 9. Nacionalni sporazum između Ministarstva obrazovanja i mreža učeničkih zadruga (Francuska)

Mjere kojima se promiču istraživanja o socijalnoj ekonomiji:

Slučaj 10. Mreža sveučilišnih istraživanja/magistara (Francuska i Španjolska)

B. „Tvrde politike”. Gospodarske politike kojima se promiču poduzeća

B.1. Mjere ponude

Mjere usmjerene na pristup fondovima:

Slučaj 11. Europski socijalni fond (EU)

Slučaj 12. Mehanizam za određivanje postotka poreza za financiranje društvenih subjekata (Italija i Mađarska)

Slučaj 13. Lutrija i igre na sreću kao financijski program: slučajevi ONCE i RAY (Španjolska i Finska)

Slučaj 14. Uzajamni fondovi (Italija)

Slučaj 15. Fondovi za poduzetništvo: Legge Marcora i Brasero, finansijski alat i sustav naknada za nezaposlenost koji se temelji na kapitalizaciji (Italija, Belgija i Španjolska)

Mjere usmjerene na pružanje potpore poslovanju (savjetovanje, umrežavanje, inkubatori, mentorstvo itd.):

Slučaj 16. Platforme socijalne ekonomije na nacionalnoj razini: CNCRES, CEPES i CEPS (Francuska, Španjolska, Portugal)

Slučaj 17. Državne agencije za mreže za promicanje socijalne ekonomije (Belgija)

B.2. Mjere potražnje

Mjere usmjerene na olakšavanje pristupa javnim tržištima:

Slučaj 18. Nabava i rezervirani ugovori (Španjolska)

Slučaj 19. Zakon o društvenoj vrijednosti (Velika Britanija)

Slučaj 20. Riforma del Terzo Settore – Reforma trećeg sektora (Italija)

4. Prepreke razvoju socijalne ekonomije

U izvješću je posvećena pozornost i na glavne prepreke razvoju socijalne ekonomije. Utvrđene su četiri skupine glavnih prepreka:

Nedostatak osviještenosti o konceptima socijalne ekonomije, socijalnih poduzeća i drugih srodnih pojmova, kao i *nedostatak razumijevanja* tih koncepata, u društvu, javnoj raspravi i akademskoj zajednici. To je vrlo značajna prepreka za istočne zemlje EU-a kao što su Mađarska, Poljska, Slovačka ili Češka Republika. S navedenim nedostatkom osviještenosti i razumijevanja povezana je niska vidljivost socijalne ekonomije u medijima i statističkim podacima. Usto, postoji potreba za programima za obrazovanje i osposobljavanje u području socijalne ekonomije na svim razinama obrazovanja.

Nedostatak vodstva, strategija i državnih specijaliziranih agencija. Studijom se pokazalo da postoji nedostatak vodećih institucija koje imaju odgovornost za socijalnu ekonomiju, socijalna poduzeća, volontere i civilno društvo i koje mogu razviti politike i poticati socijalnu ekonomiju. Sukladno tomu, ne postoji nacionalna strategija za socijalnu ekonomiju. To područje ne smatra se prioritetom politike, pa se socijalna ekonomija suočava s teškoćama pri uključivanju u politički program vlada.

Neodgovarajući financijski i porezni programi ili njihov nedostatak.

Institucionalne prepreke. Prepreke povezane s propisima u pogledu grana djelatnosti i sektorskih propisa jesu promjene u sektorskim propisima koje predstavljaju prepreke poslovanju subjekata socijalne ekonomije. Primjerice, u Francuskoj i Španjolskoj vladine promjene propisa o dopunskoj socijalnoj zaštiti posljednjih godina negativno su utjecale na uzajamna društva u području zdravstva, dovodeći u nekim slučajevima do toga da se moraju spojiti ili promijeniti svoj pravni status u profitni subjekt. U Finskoj se Direktiva o javnoj nabavi kojom se omogućuje da se ugovori rezerviraju za određene usluge ne primjenjuje, pa stoga ne može biti od koristi za subjekte socijalne ekonomije. *Nedostatak ili neodgovarajući statuti i zakoni o socijalnoj ekonomiji* odnose se na neprovođenje novih propisa za socijalna poduzeća. Štoviše, subjekti socijalne ekonomije suočeni su s novim poteškoćama zbog novih nacionalnih pravnih oblika socijalne ekonomije ili promjena u pravnim oblicima. Primjerice, nedavne promjene u zakonima o zadrugama u Poljskoj i Portugalu ne smatraju se odgovarajućima za zadruge.

5. Izazovi politika socijalne ekonomije u Europi

Posljednjih godina diljem Europe, ali i u drugim zemljama svijeta, mnoge su vlade razvile novu generaciju politika socijalne ekonomije. S obzirom na to da su te politike nove, postoji samo nekoliko istraživanja posvećenih njihovoj empirijskoj analizi i ocjeni. U svakom slučaju, u svjetlu tih početnih studija i rada uloženog u to izvješće moguće je utvrditi određene izazove, rizike i pouke.

1. *Izazov ocjenjivanja politika socijalne ekonomije*

S obzirom na kratak vijek velikog broja politika socijalne ekonomije (SEP) te vremena potrebnog za njihovu provedbu i stupanje na snagu, i dalje postoji samo nekoliko izvješća o ocjeni. Međutim, važnija od razvoja stroge i operativne metodologije ocjene tih politika jest uspostava sveobuhvatnih pokazatelja kao i općih i specifičnih kriterija. Sličan trenutačnom izazovu mjerenja socijalnog i gospodarskog učinka socijalne ekonomije i socijalnih poduzeća jest izazov ocjene politika socijalne ekonomije. Tom se metodologijom mora uzeti u obzir opseg ciljeva, a posebice je li njima obuhvaćeno dugo ili kratko razdoblje razvoja i jesu li oni osmišljeni na mezo, makro ili mikro gospodarskoj razini. Utting (2017.)⁴, primjerice, predlaže kvalitativne kriterije procjene za te politike, tj. one koji se temelje na kapacitetima države, usklađenosti politika, sudjelovanju i održivosti.

U tom je smislu ključno uspostaviti Europsku promatračku skupinu za politike socijalne ekonomije s dvjema glavnim funkcijama: s jedne strane, osigurati bazu podataka o politikama na snazi u Europskoj zajednici, nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima, a s druge strane, ponuditi metodologije procjene i studije učinka politika kako bi se tvorcima politika pomoglo u osmišljavanju politika koje žele provesti, primjenjujući stoga potrebnu perspektivu tvorca politika na temelju dokaza.

2. *Rizici pri osmišljavanju i provedbi politika socijalne ekonomije*

Ako se politikama socijalne ekonomije namjerava u najvećoj mogućoj mjeri povećati doprinos socijalne ekonomije rješavanju bitnih pitanja europskih društava, stvaranju inovacija i pružanju odgovora na velike izazove u Europi, moramo izbjeći osmišljavanje tih politika na temelju djelomičnih i instrumentaliziranih perspektiva te perspektiva odozgo prema dolje.

Prvi rizik predstavljaju pristranost i rascjepkanost predodžbi politika socijalne ekonomije. Ta je rascjepkanost prouzročena razgraničenjem polja politika, kako u pogledu ciljne populacije tako i korištenih instrumenata. Odstupanje može uzrokovati ograničavanje pozornosti isključivo na segmente subjekata socijalne ekonomije, kao što su socijalna poduzeća ili volonterske organizacije, na faze razvoja subjekata socijalne ekonomije, primjerice na subjekte u početnoj fazi nastanka i iskušavanja, isključujući one subjekte koji su u postupku razvoja i konsolidacije te se njima stoga znatno ograničava potencijal za preobrazbu i stvaranje društvene dodane vrijednosti socijalne ekonomije.

Drugi rizik predstavlja instrumentalizacija socijalne ekonomije putem tih politika (Chaves, 2002.; Utting, 2017.). Te su politike u razvoju, a istodobno postoje znatni socijalni i gospodarski problemi.

---

⁴ UTTING, P. (ur.) (2015.). *Social and Solidarity Economy: Beyond the Fringe*. London: Zed Books.

Socijalna ekonomija zamišljena je kao instrument šire sektorske politike, tako da se pri promjeni njezinih prioriteta i njezina osmišljavanja mijenjaju i instrumenti politika socijalne ekonomije. Gledano iz te perspektive, višedimenzionalna uloga socijalne ekonomije preusmjerava se, uzimajući u obzir isključivo jednu od njezinih funkcija.

Treći rizik proizlazi iz podcjenjivanja potencijala civilnog društva koje se organiziralo radi provođenja projekata socijalnog i gospodarskog razvoja, podržano i potpomognuto javnim institucijama. U konačnici, organizirano civilno društvo jest ono čije društvene potrebe treba zadovoljiti, na čije probleme je potrebno odgovoriti i čije inovacije otkrivaju njegove težnje. Ono je društveni motor socijalne ekonomije koji politike socijalne ekonomije moraju pratiti. Prekomjeran jednostrani pristup odozgo prema dolje, uz nedovoljnu uključenost organiziranog civilnog društva u osmišljavanje i provedbu politika socijalne ekonomije, glavna je koncepcijska pogreška, također u pogledu vremenskog kontinuiteta tih politika.

3. *Pouke za sveobuhvatnu novu generaciju politika socijalne ekonomije*

Težilo se tome da popis slučajeva dobre prakse u politikama socijalne ekonomije predstavljen u ovom izvješću bude izričito raznolik u pogledu vrsta mjera, ali i da njegov cilj u cjelini bude referentan u odnosu na sveobuhvatnu politiku socijalne ekonomije. Sveobuhvatnom perspektivom nadilazi se jedinstvena perspektiva, pri čemu je jedinstvena perspektiva jednostavan zbroj svih dijelova. Sveobuhvatnu perspektivu treba shvaćati kao svojstva sustava, u ovom slučaju sve se mjere – a u ovom izvješću predstavljeno je 20 slučajeva – odnose na drugačiji način u odnosu na jednostavno združivanje njezinih dijelova.

Ako nacionalna, europska ili regionalna politika socijalne ekonomije ima dalekosežan cilj te se njome pokušavaju smanjiti navedeni rizici, ona mora biti osmišljena na sveobuhvatan način i biti utemeljena na trima glavnim čimbenicima: uključivanje, partnerstvo i strategija.

Uključivanje. Politikom socijalne ekonomije moraju se prožeti državni instrumenti i politike u cjelini, izbjegavajući „getoizaciju” u jednoj glavnoj upravi i u pojedinom instrumentu. Prvo, kako bi bila učinkovita, ona mora biti integrirana i usklađena sa središnjim programskim planom referentne vlade, kako njezinim općim, tako i sektorskim programima. Drugo, njome se moraju moći mobilizirati organizacije, službe i uprave koje pripadaju javnom sektoru, stvarajući administrativan učinak poluge. Treće, ona mora uključivati određeno tijelo u upravi, primjerice određenu glavnu upravu ili međuministarski odbor, koje u unutarnjoj politici obavlja poduzetničku ulogu. Drugim riječima, politika socijalne ekonomije preuzima vodstvo u političkim inicijativama unutar javnih vlasti. To je uloga koju može obavljati isključivo javno tijelo.

Partnerstvo. Politika socijalne ekonomije mora sudjelovati i biti uključena pri provedbi politike socijalne ekonomije na svim razinama. Ta dogovorena javno-privatna politika, koja se temelji na trajnom civilnom dijalogu, mora imati tri elementa: prvo, snažno i neovisno posredovanje socijalne ekonomije, drugo, neformalna i institucionalizirana područja za dijalog/savjetovanje. Treće, primjenu tog savjetovanja u području zajedničkog razvoja i osmišljavanja politika te u području provedbe tih politika i upravljanja njima. Javne vlasti moraju, s jedne strane, podržati neovisnu i konsolidiranu

prirodu navedenog posredovanja socijalne ekonomije na način da u vanjskoj politici obavlja poduzetničku ulogu, kojom se tim politikama s vremenom daje smisao i kontinuitet.

Javne vlasti moraju uspostaviti savjetodavna tijela s pluralističkom zastupljenošću socijalne ekonomije, ali i neformalne forume kojima se olakšava svakodnevno praćenje političkih inicijativa kako se pojave. Navedenim praćenjem omogućit će se sprječavanje postavljanja neželjenih pravnih prepreka, kao posljedica novih bliskih političkih inicijativa. Sudjelovanjem predstavničkih tijela socijalne ekonomije u osmišljavanju politika socijalne ekonomije pridonijet će se boljem usklađivanju utvrđivanja i analize problema i potreba, kao i mjera koje je potrebno donijeti. Navedenim usklađivanjem ističe se socijalno i teritorijalno uvjetovana priroda politika socijalne ekonomije i njihovo dvojbena izravno repliciranje. Sudjelovanjem tijela socijalne ekonomije u primjeni politika potaknut će se poboljšanje učinkovitosti tih politika, njihovo prihvaćanje u sektorima i kod korisnika, kao i vidljivost politika na snazi.

Strategija. Posljednje, ali ne i najmanje važno, politika socijalne ekonomije ne smije biti ograničena na pojedinačni instrument ili mehanizam. Kao što je prethodno spomenuto, njome se nekoliko mehanizama mora ujediniti u širu i višegodišnju strategiju.

Europski gospodarski i socijalni odbor

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Izdao: Odjel za posjete i publikacije
EESC-2018-50-HR
www.eesc.europa.eu

© Europska unija, 2018.
Umnožavanje je dopušteno pod uvjetom da se navede izvor.

Za svaku upotrebu ili reprodukciju fotografija / ilustracija mora se izravno tražiti
dozvola vlasnika autorskih prava.

Online
QE-02-18-749-HR-N
ISBN 978-92-830-4195-5
doi:10.2864/051904

HR